

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Justitie en Veiligheid over de brief «Reactie op het verzoek van het lid Drost, gedaan tijdens de Regeling van werkzaamheden van 4 juni 2019, over het NOS-bericht «pro-anorexia coach blijkt vaak man met seksuele bedoelingen» (Nos.nl, 31 mei 2019)» (Kamerstukken 31 015, 25 424 en 33 552, nr. 177).

De voorzitter van de commissie,
Van Meenen

De adjunct-griffier van de commissie,
Schoor

Inhoudsopgave	blz.
I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
1. Vragen en opmerkingen vanuit de VVD-fractie	2
2. Vragen en opmerkingen vanuit de CDA-fractie	2
3. Vragen en opmerkingen vanuit de D66-fractie, de GroenLinks-fractie en de ChristenUnie-fractie	3
4. Vragen en opmerkingen vanuit de SP-fractie	4
5. Vragen en opmerkingen vanuit de SGP-fractie	5
II. Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid	6

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

1. Vragen en opmerkingen vanuit de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie merken op dat seksueel misbruik, in welke vorm dan ook verkeerd is. Zij vinden het dan ook schokkend te zien dat pedofielen zich opstellen als begripvolle «coaches» die hulp bieden bij het afvallen. Jonge anorexiapatiënten denken een helpende hand te vinden, maar worden in feite om de tuin geleid.

Hoe pakken we dit probleem aan? Allereerst moet onze aandacht gaan naar de slachtoffers. Zij voelen zich niet gehoord omdat er nog steeds een taboe heerst op anorexia. Het is belangrijk dit taboe te doorbreken. Anorexiapatiënten moeten zich comfortabel voelen om hun probleem te melden bij een centraal aanspreekpunt, en niet bij een vreemde man op het internet. Door anorexia bespreekbaar te houden laten meisjes zich niet door schaamte weerhouden hulp te zoeken. Daarnaast zullen we investeren in een kwaliteitsverbetering van de zorg. Als de aandoening tijdig wordt herkend, kan de patiënt in een vroeg stadium professionele hulp krijgen. Door een goede begeleiding staan patiënten sterker in hun schoenen, waardoor zij minder vatbaar zijn voor misbruik. Deze leden vragen de Minister van Justitie en Veiligheid dan ook de gepaste prioriteit te geven aan dit onderwerp en ervoor zorg te dragen dat door de politie specifiek voor deze groep opsporing plaatsvindt.

Ten tweede moeten we ons richten op de daders. Wat betreft de aan het woord zijnde leden mogen zij geen centimeter ruimte krijgen om jonge meisjes te chanteren of erger. Omdat pedofielen zich vaak kunnen verschuilen achter online profielen, vragen deze leden of er meer mogelijkheden zijn binnen het strafrecht. Kunt u ingaan op de inzet van lokpubers? Hoe verloopt de inzet daarvan? Dit soort specifieke maatregelen zijn hard nodig om online seksueel misbruik een halt toe te roepen. Zij vragen tevens of hier mogelijk breder op kan worden ingezet.

2. Vragen en opmerkingen vanuit de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de reactie van de Minister op het bericht van 4 juni over seksueel misbruik pro-anorexia coaches. Zij zijn ontstemd over het immer voortbestaan van de misselijkmakende praktijken van pro-anorexia coaches. De afgelopen periode is er het een en ander in werking gesteld om deze praktijken aan te pakken, maar deze leden menen dat de Minister meer kan doen. Het betreft hier een onderwerp van hoge urgentie waarvoor al meer dan een jaar aandacht wordt gevraagd vanuit de praktijk. Voornoemde leden zien dat er goede stappen gezet worden en waarderen het dat de Minister zijn afschuw uitspreekt. Deze leden hopen echter dat er gauw resultaten te

zien zullen zijn van de door de Minister en gelieerde partijen ingezette trajecten. Zij hebben nog vragen.

Voornoemde leden begrijpen dat een onderdeel van het ziektebeeld van anorexia de ontkenning van de ziekte is. Slachtoffers zien lang (of soms nooit) niet in dat ze last hebben van anorexia nervosa, zo constateren experts. Deze leden vragen hoe dit element wordt meegenomen in het preventiebeleid. Betekent dit gegeven niet dat er meer proactief moet worden omgegaan met deze doelgroep en het tegengaan van misbruik van deze doelgroep?

De aan het woord zijnde leden vragen of de initiatieven die worden ontplooid rondom het opvangen en helpen van slachtoffers van online seksueel misbruik of geweld ook kunnen helpen bij het opvangen en helpen van personen met anorexia.

De leden van de CDA-fractie zijn teleurgesteld dat de Minister niet bereid is stappen te zetten die ertoe leiden dat websites die anorexia promoten of positief adviseren over anorexia te verbieden. Is het zo dat u deze nadelen vindt opwegen tegen het mogelijke (niet eens bewezen) gevaar van verdere stigmatisering van anorexia op het moment dat pro-ana websites worden verboden.

Voornoemde leden lezen dat er enkele instrumenten zijn om anorexia coaches te vervolgen. Voorwaarde is dan wel dat er sprake is geweest van (online) misbruik. De aan het woord zijnde leden vragen of er geen strafbaarstelling denkbaar is (of al onderdeel is van het huidige Wetboek van Strafrecht) ten aanzien van de actieve advisering aan personen om een stoornis te promoten die gezondheidsgevaar en zelfs levensgevaar met zich meebrengt. Het lijkt deze leden niet vreemd dat, gelijk aan hulp bij zelfdoding, er ook een wetsartikel denkbaar is dat bevorderen of promoten van een eetstoornis strafbaar kan stellen. Deze leden vragen hoe u dat ziet en of u bereid bent te onderzoeken wat mogelijk is.

De aan het woord zijnde leden begrijpen dat uit onderzoek van Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) dat veel pro-ana coaches zich nog steeds onaantastbaar wanen en daarom onvoorzichtig te werk gaan. Het gebruik van virtuele lokprofielen lijkt schrikbarend gemakkelijk te werken. Kunt u aangeven hoe vaak dit middel wordt ingezet? Hoe succesvol is de inzet en zijn er plannen om deze inzet te intensiveren de komende periode? Kunt u aangeven hoeveel zaken er zijn gevoerd en/of nog lopen rondom pro-ana coaches?

Tot slot vragen de leden van de CDA-fractie of er samenwerking wordt gezocht met een organisatie als CKM in de aanpak van de pro-ana coaches.

3. Vragen en opmerkingen vanuit de D66-fractie, de GroenLinks-fractie en de ChristenUnie-fractie

De leden van de D66-fractie, de GroenLinks-fractie en de ChristenUnie-fractie maken zich grote zorgen over seksueel misbruik door pro-anorexia coaches. Deze leden spreken hun afschuw uit over deze praktijken waarbij de ziekte van kwetsbare jonge (vrijwel altijd) meisjes wordt misbruikt. In een later stadium komt de Kamer nog uitgebreider te spreken over dit misbruik. Gezien het feit dat dit misbruik echter blijft doorgaan én er grote

zorgen zijn over het mijden van hulp door mensen met een eetstoornis stellen de leden van beide fracties de volgende vragen.¹

De aan het woord zijnde leden hebben vernomen dat mensen met een eetstoornis door de coronacrisis nauwelijks om hulp vragen en dat behandelingen in anorexiaklinieken zijn opgeschort. Intussen blijkt uit de inzet van lokprofielen door hulporganisaties dat de pro-anorexia coaches doorgaan met hun misbruikpraktijken en zijn jonge meisjes met een eetstoornis in deze coronacrisis nog kwetsbaarder geworden. Deze leden willen weten of u de zorgen deelt en of u bereid bent per direct meer actie te ondernemen om de pro-anorexia coaches op te sporen.

De leden van de D66-fractie, de GroenLinks-fractie en de ChristenUnie-fractie vragen welke stappen u heeft ondernomen naar aanleiding van de berichtgeving van vorig jaar over deze kwetsbare doelgroep. Deze leden hebben de indruk dat er weliswaar algemene maatregelen zijn voortgezet op de bestrijding van misbruik en de behandeling van mensen met een eetstoornis, maar lezen nergens dat er specifieke maatregelen zijn getroffen voor enerzijds de bestrijding van misbruik door pro-anorexia coaches en anderzijds het versterken van de bewustwording bij hulpverlening en het beter voorlichten over de risico's.

De aan het woord zijnde leden roepen u op specifiek maatregelen te treffen voor deze bijzonder kwetsbare groep. Zij doen hierbij drie voorstellen. Zij stellen ten eerste voor deze groep aan te merken als een bijzondere kwetsbare groep en daarin in de online opsporing de bijbehorende prioriteit aan te geven. Ten tweede vragen zij welke mogelijkheden er zijn om opsporing van daders ook te laten plaatsvinden wanneer er geen aangifte ligt en wat hier eventueel de voor- en nadelen van zijn. Voorts stellen voornoemde leden voor om in te zetten op bewustwording en training van hulpverleners enerzijds en anderzijds anonieme chatfuncties waar slachtoffers naartoe kunnen als ze het formele traject naar hulpverlening nog niet aandurven. Graag zien de leden van de D66-fractie, de GroenLinks-fractie en de ChristenUnie-fractie dat u ingaat op bovenstaande.

4. Vragen en opmerkingen vanuit de SP-fractie

De leden van de SP-fractie stellen vast dat anorexia een slopende ziekte is. Slachtoffers zijn kwetsbaar en hebben dringende hulp nodig. Maar op dit moment worden deze slachtoffers ook nog eens geplaagd door nog twee bijkomende omstandigheden: corona en seksueel misbruik. Deze leden horen graag of u de mening deelt dat aanvullende actie nu harder nodig is dan ooit tevoren.

Het aantal meldingen van mensen met een eetstoornis is drastisch gedaald sinds de coronacrisis ons land heeft getroffen.² Het zou gaan om een daling van maar liefst 72%. Dat is niet alleen nu een probleem omdat slachtoffers nu geen hulp krijgen, maar het kan ook later tot achterstanden gaan leiden waardoor er dan onvoldoende capaciteit is slachtoffers te behandelen. De leden van de SP-fractie horen graag of u deze cijfers herkent en welke acties u gaat ondernemen. Bent u bereid samen met de

¹ <https://www.nd.nl/nieuws/nederland/976531/misbruik-door-anorexia-coaches-blijft-maar-doorgaan#:~:text=Misbruik%20door%20anorexia%20coaches%20blijft%20maar%20doorgaan.,onverstoorbaar%20hun%20gang%20blijven%20gaan>.

² <https://www.nu.nl/coronavirus/6045629/mensen-met-eetstoornis-vragen-door-coronacrisis-niet-meer-om-hulp.html>.

Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een campagne te starten om slachtoffers aan te sporen om juist nu hulp te zoeken? De gevolgen van corona blijken namelijk helemaal niet uit de brief van de Minister van 17 juni 2020 (2020D24525). Graag ontvangen zij een reactie hierop.

De leden van de SP-fractie constateren dat deze kwetsbare groep daarnaast ook nog eens het risico loopt slachtoffer te worden van seksueel misbruik. Daarom wordt hier herhaaldelijk in de Kamer aandacht voor gevraagd. Nu lezen we in voormelde brief dat u helemaal geen extra stappen gaat zetten. Hoe zit dit? Kunt u hier duidelijkheid over verschaffen? Hoe zit het nu met bijvoorbeeld de inzet van webcrawlers en lokprofielen? U had toch beloofd zich hier persoonlijk voor in te zetten?

De aan het woord zijnde leden zijn vooral benieuwd naar de constatering van het CKM dat dezelfde «coaches» na anderhalf jaar nog steeds actief zijn. Hoe kan het dat ondanks de aandacht vanuit de pers, de Kamer, hulporganisaties en vanuit het ministerie dezelfde coaches nog actief zijn? Waarom worden deze lieden niet aangepakt? Hoe verklaart u de toename van het aantal seksuele roofdieren op de betreffende fora?³ Kan er nu geconcludeerd worden dat alle aandacht voor de misbruik door deze coaches er toe heeft geleid dat nog meer personen met foute bedoelingen zich als coach zijn gaan aanbieden?

De leden van de SP-fractie constateren dat de pop-up-meldingen op websites waarop de slachtoffers actief zijn nog steeds als middel wordt ingezet. Natuurlijk helpt iedere doorverwijzing, maar hoe effectief zijn deze meldingen in een wereld waarin pop-up-reclames en cookie-meldingen zich op je scherm aandringen? Is de effectiviteit van dit middel nog altijd bewezen? Uit voormelde brief blijkt namelijk nog volledig vertrouwen in dit middel.

De leden van de SP-fractie vragen u toe te lichten of het Centrum Seksueel Geweld (CSG) wel voldoende is toegerust voor de opvang van slachtoffers van online seksueel geweld. Kan dit onderbouwd worden? Deelt u de mening dat dit eigenlijk dé plek zou moeten zijn waar slachtoffers zich zouden kunnen melden? Zo nee, waarom niet?

Voornoemde leden complimenteren de politieagenten die zich dag in dag uit met dit moeilijke werk bezighouden. De problematiek is explosief gegroeid, terwijl de politie het nog steeds moet doen met een beperkt aantal agenten⁴. Kan een meerjarig overzicht worden gegeven van de capaciteit, specifiek voor deze problematiek? Erkent u dat ze bij deze teams eigenlijk mensen tekort komen, mede doordat de werkdruk zo hoog is en er daardoor mensen uitvallen? Wat gaat u hieraan doen?

5. Vragen en opmerkingen vanuit de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie vinden het erg belangrijk dat er daadkrachtig wordt opgetreden tegen zogenoemde pro-anorexia coaches. Het is een ernstig vergrijp wanneer mensen misbruik maken van de labiele situatie waarin jongere of wat oudere mensen zich in bevinden als zij zich laten leiden door adviezen waarin anorexia verheerlijkt wordt. Dat is nog veel meer het geval als het ook nog eens gaat om mensen die zich als zodanig voordoen met het oogmerk om iemand te misbruiken.

Deze leden vinden het erg belangrijk dat er snel en zorgvuldig onderzoek is naar deze kwalijke praktijken. Zij vragen wat nu precies de stand van zaken is ten aanzien van het onderzoek.

³ <https://www.nd.nl/nieuws/nederland/976574/-lsquo-patat-eten-zonder-uitspugen-lukt-niet>.

⁴ <https://www.nd.nl/nieuws/nederland/976573/waarom-pro-anacoaches-online-vrij-spel-hebben>.

Voornoemde leden vragen verder of het niet te gemakkelijk is om te zeggen dat het verbieden van zulke «hulpverlening» juist mensen die lijden aan een eetstoornis niet zou helpen. Zou hetzelfde dan niet moeten gelden voor een pop-up-scherf dat waarschuwt en doorverwijst? Zou dat dan ook stigmatiserend werken? Bovendien zijn er ook diverse andere seksuele delicten strafbaar gesteld. Zouden die strafbepalingen dan ook drempelverhogend werken voor slachtoffers?

De leden van de SGP-fractie vinden dat het belangrijk is om zowel te kiezen voor een preventief spoor als voor een repressief spoor. Zijn er naast het genoemde voorbeeld van Frankrijk nog meer landen waar wetgeving serieus overwogen is of daadwerkelijk ingevoerd?

De aan het woord zijnde leden vragen of juist het laten voortbestaan van dit kwaad niet de indruk zou kunnen geven dat het eigenlijk helemaal niet zo erg is als meisjes worden gestimuleerd in hun eetstoornis.

Deze leden hebben de indruk dat het kabinet zich vooral richt op situaties waarin sprake is van (uitlokking tot) seksueel misbruik. Zou – als afzonderlijke strafbaarstelling niet gewenst zou zijn – er geen andere strafbepaling denkbaar zijn waaronder dit zou kunnen vallen, ook als er (nog) geen sprake is van seksueel misbruik?

Ten slotte vragen de leden van de SGP-fractie of er ook sprake is van gespecialiseerde kennis bij de politie en het openbaar ministerie op dit terrein om slachtoffers zo goed mogelijk te kunnen helpen en door te verwijzen en tevens bekendheid te hebben met de ernst van dergelijke delicten.

II. Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid